

součinnost inteligence časem přestala a co živnostnictvo poutáno jest více povinnou organizací společenstevní. Také činnost starých Jednot průmyslových ochabla a ony tráví většinou z historické své pověsti.

Větší důležitost zachovaly si dobrovolné živnostenské spolky v zemích, kde společenstevní organizace buď není vůbec jako v Itálii, nebo jen v míře obmezené (v Německu). V Itálii působí dnes na 600 Associazione fra commercianti, esercenti ed industriali, sdružených částečně ve Federazione generale degli Esercenti e Commercianti v Miláně, s cílem působiti na hospodářsky pokrokové počínání parlamentu, na stejnoměrné zatížení daňové, na smírné řešení sporů mezi členy atd., v Německu bylo již r. 1908 na 1447 živn. spolků sdružených v 15 zemských svazech a činných v zakládání škol, knihoven a sbírek, v péči o dorost, o výstavnictví a pod.

### § 34. Starobní a invalidní pojišťování živnostnictva.

I. Již od r. 1848 domáhá se u nás živnostnictvo starobního pojišťování. Po uzákonění dělnického pojišťování úrazového a nemocenského v l. 1887 a 1888 vláda hleděla vyhověti tomuto požadavku zákonem ze 16. července 1892 č. 202 ř. z. o zapsaných pokladnách pomocných (návrh Bärmreitherův), pro něž vydala výborný vzorný statut a od nichž bylo očekáváno, že se stanou nejlepší formou pro lidové pojištění. Avšak očekávání tato trpce zklamána, počet pokladen s pojištěním rent invalidních a starobních byl velmi skrovný, a také nemocenské pojišťování mistrů pohybovalo se jen ve skrovných mezích. Stejně málo účasti došlo u živnostnictva v Čechách jinak velice výhodné pojištění u zemského pojišťovacího fondu, r. 1888 založeného. Živnostnictvo odmítajíc jakékoliv pojištění dobrovolné, domáhálo se všeobecného obligatorního pojišťování starobního a invalidního z iniciativy a za vydatné hmotné podpory státu, nehledíc ani k některým přepjatým požadavkům co do výše rent, sprostění od vlastních příspěvků a pod.

Zásadně je veřejnoprávní pojištění drobných živnostníků, jejichž důchod plyne rovněž výhradně nebo alespoň převahou z práce, stejně odůvodněno a veřejná mucenost i veřejná péče stejně potřebna jako u dělníků námezdných, mucené pojišťování maloživnostenské je logicky důsledným vybudováním moderního pojišťování sociálního a přechásto jen pokračováním pojišťování dělnického (u těch, kdož bývali pomocníky), také u drobného živnostnictva (t. zv. středostavovského) jsou pojistné premie pro doby zmenšené způsobilosti výděl-

kové přirozenou součástí jeho výrobních nákladů, a pokud státa poskytuje příspěvek k břemenům dělnického pojišťování starobního a invalidního, je příspěvek státní (nikoliv celá úhrada) stejně odůvodněn i u živnostnictva a podobně u malorolnictva a u pachtýřů a nájemců podniků živnostenských, zemědělských a lesnických.

II. Jsou tu arci některé značné odchylky od pojištění pracovního námezdného.

1. Důchod samostatných živnostníků (a malorolníků) není závislý pouze na pracovní schopnosti, nastalá neschopnost k práci neznamená obyčejně zánik všech pramenů obživy jako u dělníka (podnik může být provozován příslušníky rodiny nebo osobami najatými, zástupci a pod.).

2. Obvyklý pojem invalidity t. j. takové zmenšení pracovní schopnosti, že výdělek invalidy klesá na zlomek výdělku osob stejného postavení a výdělku, se pro osoby samostatně činné nehodí a musel by zde být teprv vytvořen.

3. Nesnadno je vymezití přesně okruh samostatných živnostníků pojištěním povinných a rozšířití okruh pojištěnců na všechny průmyslníky, živnostníky a obchodníky, jak bylo druhdy navrhováno pro získání stejnoměrných příjmů a společlivých platitelů i pro zjednodušení správy, znamenalo by vlastně mábět k nejvšobecnějšímu pojištění likovému, protože by pak nutně došlo i k pojištění lékařů, advokátů a pod.

4. Obmezí-li se pojištění na živnostníky skutečně potřebné, pak dlužno tu předpokládati značné technické obtíže s vybíráním pojistných příspěvků přímo u pojištěnců (na př. exekuce pojištěnce nalézacího se v tísní existenční pro příspěvek, jímž se mu zabezpečuje po 20—40 letech malá renta starobní) a z toho plynoucí laxnost ve vybírání nebo potřeba ručení společenstev nebo jich svazů nebo obcí za příspěvky u pojištěnců nedobytné.

5. Obecně se uznává potřeba pojištění živnostníků po demácku zaměstnávaných a připouští se možnost pokračovati dobrovolně v dřívějším pojištění obligatorním (pomocnickém).

6. Odmítá se pro osoby samostatně výdělečně činné pojištění nemocenské a druhdy též invalidní a uznává se pro ně toliko závazné pojištění starobní, avšak se samostatnou organizací a samostatným určením základu pojišťovacího.

7. Dělnictvo brání se, aby jeho pojištění invalidní a starobní bylo slučováno s pojištěním maloživnostnickým v jediné organizaci pojišťovací, protože rizika dělnická jsou při pojištění starobním a invalidním daleko lepší než rizika osob samostatných (odpadávají ti, kdož z dělníka přecházejí do samostatných povolání, živnostnictvo je nutně průměrem staršího věku než dělnictvo), takže by dělnictvo (a jeho zaměstnavatelé) vlastně připláceli na pojištění samostatných (dle vládní předlohy býv. Rakouska bylo mezi samostatnými 35·9% pojištěnců přes 50 let starých, kdežto mezi nesamostatnými pouze 14·7%, na každých 10.000 pojištěnců bylo očekáváno invalidních a starobních rent u samostatných 155·8, u nesamostatných jen 105·1). Pojetím samostatných osob a tím i jejich spolupracujících příslušníků rodinných vnikl by do sociálního pojišťování moment proměnlivý, aleatorický, který by úplně vylučoval klidný a finančně stabilní rozvoj sociálního pojišťování. Také rakouská republika odlučuje úplně pojištění samostatných od dělnického.

8. Za nositele pojištění samostatných živnostníků (i rolníků) by mohl u nás býti vybudován zemský fond pojišťovací na podkladě nuceného pojištění minimální renty s dobrovolným pojištěním příplatkovým dle vzoru belgického.

III. Osnova Beckovy vlády o sociálním pojištění v Rakousku z r. 1908 pojala skutečně v nucené pojištění invalidní a starobní i drobné podnikatele, živnostníky a malorolníky, jejichž důchod příjmové dani podrobený nepřevyšuje 2400 K anebo kteří zaměstnávají kromě členů rodiny a učňů nejvýše dva pomocné pracovníky. Na týchž podkladech spočívala nová vládní osnova (Bienerthova) sociálního pojišťování z r. 1911, zvýšena pouze karenční doba pro samostatné pojištěnce ze 4 na 10 roků a snížen státní příspěvek k rentám s 90 na 60 K ročně. Osnova v subkomitétu a pak v permanentním sociálněpolitickém výboru do roku 1914 plně projednána, avšak vypuknutím války a zastavením parlamentní činnosti uzákonění sociálního pojištění oddáleno a nové »zásady« r. 1918 předložené již od pojištění osob samostatně výdělečně činných v rámci povšechného sociálního pojištění upouštěly. Teprv v Čsl. republice otázka starobního a invalidního pojištění osob samostatně výdělečně činných vedle sociálního pojištění dělnického znovu uvedena na přetřes, není však o způsobu jejího řešení dosud shody ani mezi samými interese-nty.